

Dr. Oláh Ticia*:

Hogyan válasszunk nyugdíjpénztári portfóliót?

Ma Magyarországon több mint egymillióan tagjai önkéntes nyugdíjpénztárnak és további közel 52 ezren magánnyugdíjpénztárnak. A tagok jelentős része nem feltétlenül választ tudatosan vagy egyáltalán nem is választ portfóliót. Pedig a szektor által kezelt közel kétezer milliárd forint jó befektetése minden pénztártag saját érdeke. Fontos tehát, hogy elegendő információ birtokában legyenek a tagok, hogy a számukra legmegfelelőbb portfóliót választhassák.

Amíg az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló törvény alapján lehetőség, addig a magánnyugdíjpénztárakról szóló jogszabály szerint kötelezettség a **választható** befektetési portfóliót biztosító rendszer működtetése. Az ezt működtető pénztárak – méretgazdaságossági szempontokat is figyelembe véve – általában 3-4 különböző, a tagok kockázatvállalási hajlandóságának és életkorának megfelelő portfóliót kínálnak.

Mi ennek az oka? A pénztári megtakarítások sajátossága, hogy a pénztártagok eltérő élethelyzete miatt – a nyugdíjazásukig hátralévő időre is figyelemmel – különböző igényekkel rendelkeznek. Így jellemzően eltérő, hogy milyen hosszú időszakra, mekkora kockázatot vállalnak.

De mi is a portfólió? Olyan csomagok, amelyekben különböző befektetési eszközök találhatók meg, mint például állampapír, részvény vagy befektetési jegy. Ahogy az egyes befektetési eszközök különböző kockázatokat hordoznak, úgy az egyes portfóliók befektetési kockázatai is eltérőek, annak megfelelően, hogy az azokban lévő egyes befektetési eszközök milyen arányt képviselnek a portfólióban. Vagyis a portfólióválasztással a tag arról dönt, hogy az egyéni számláján már meglévő megtakarítása, illetve a jövőbeni befizetése milyen befektetési eszközökből álló csomagba, portfólióba kerüljön.

A megalapozott döntés meghozatalához szükséges első lépés a portfóliók típusának azonosítása. Különbséget tehetünk például „hagyományos” (vagy más néven benchmarkkövető-), abszolút hozamra törekvő-, illetve a céldátummal meghatározott portfóliók között.

Elvárás, hogy ezek mindegyike biztosítsa az értékállandóságot: a hosszú távú reálhozam (vagyis az inflációs rátát meghaladó hozam) elérése alapkövetelmény. A hagyományos portfóliók lényege, hogy a teljesítményüket egy, azonos eszközökből álló index árfolyamához (benchmark) mérik, céljuk ennek túllépése. Vagyis a benchmark a portfóliók teljesítményének viszonyítási alapja, amivel a portfóliók eredményességét szakmailag mérni lehet. A vagyonkezelők és a pénztárak referenciaként legtöbbször a piacot legjobban leíró indexeket használják, követve a piac változásait.

Ezzel szemben az abszolút hozamra törekvő portfóliók célja, hogy a piaci tendenciáktól függetlenül, folyamatosan pozitív hozamot biztosítsanak a hazai inflációhoz vagy egy ahhoz szorosan kapcsolódó mutatóhoz képest. A céldátummal meghatározott portfóliók esetén pedig a pénztár előre meghatározza a portfóliók befektetési eszközösszetételét, továbbá az összetétel meghatározott időközönként történő módosítását. A pénztár ezeket úgy alakítja ki, hogy figyelembe veszi a tagok várható nyugdíjba vonulásának időpontját és a futamidő lejártának közeledtével fokozatosan csökkenti a befektetési kockázatokat.

Portfólióválasztásnál tehát kiemelten fontos a nyugdíjba vonulás várható időpontja, valamint a kockázatvállalási hajlandóság. Közelgő nyugdíjba vonulás esetén érdemes az alacsony kockázatú portfóliók közül választani, amelyek rövid távon jól kiszámítható, de alacsonyabb hozammal járnak. A magasabb kockázatú befektetési eszközöket tartalmazó portfóliókat inkább távolabbi nyugdíjba vonulási időpont esetén válasszuk, hiszen ezek hosszabb távon valószínűleg magasabb hozammal járnak, de rövid távon kevésbé kiszámíthatóak.

Ezzel függ össze az úgynevezett életciklus-szemlélet, amely szerint a pénztárak a tagság korösszetétele alapján, ahhoz igazodó összetételű és kockázatú portfóliókat alakítanak ki. Jellemzően a választható portfóliós szabályzatukon keresztül tájékoztatják is tagjaikat, hogy átlagos kockázatviselési hajlandóságot feltételezve életkor szerint (az életciklus-szemlélet alapján), melyik a számukra a legmegfelelőbb javasolt portfólió.

A nyugdíjpénztári megtakarítás hosszú távú befektetés, éppen ezért egy-egy év gyengébb teljesítménye nem feltétlenül jelent veszteséget, hiszen hosszú távon a jobb évek hozamai ezt valószínűleg kompenzálják. Ezért érdemes a portfóliók 10-15 éves hozamszintjét vizsgálni annak érdekében, hogy a rövid távú hozamingadozások ne legyenek megtévesztőek.

Az éves, tízéves és tizenöt éves pénztári hozamokról az [MNB honlapján](#) is lehet tájékozódni, továbbá a portfóliók teljesítményéről maguk a pénztárak is minden évben közzétesznek adatokat, illetve tájékoztatót küldenek a tagjaiknak. Amennyiben a tag nem választ, megtakarítása a választható portfóliós szabályzatban meghatározott alapporfólióba kerül. Ebben az esetben is érdemes nyomon követni a portfóliók hozamainak alakulását, hiszen a portfólióválasztás lehetőségével a későbbiekben, – a pénztár szabályzatában meghatározott gyakorisággal – is lehet élni.

2016-tól a jogszabályok arra is lehetőséget biztosítanak, hogy a pénztárak lehetővé tegyék, hogy egy pénztártag egy időben két portfóliót is választhasson. Ezt nevezzük **portfólió-megosztásnak**. Ilyenkor a tag egyéni számláján lévő összeg és további befizetései is az általa választott arányban, a két portfólió között oszlanak meg. A megosztás lehetőséget ad arra, hogy pénzünk egy részét alacsony kockázatú befektetési eszközökbe fektessük, ezzel minimalizálva a veszteség lehetőségét, míg másik részét magas kockázatú portfóliókba, ezzel esetleg magasabb hozamokat elérve.

Ha a pénztártag nem elégedett az általa választott portfólió teljesítményével, a pénztár szabályzatában meghatározott gyakorisággal másik portfóliót választhat (**portfólióváltás**), aminek egyszeri költsége nem haladhatja meg a 2000 forintot.

A tudatos döntés meghozatalához, nyugdíjcélú megtakarításunk értékének megőrzéséhez és gyarapításához fontos, hogy ismerjük pénztárunk választható portfóliós szabályzatát, ahol a választáshoz, megosztáshoz, váltáshoz szükséges összes hasznos információ megtudható. Így például az, hogy hány portfólió működik a pénztárnál, van-e lehetőség portfólió megosztásra, milyen gyakran van lehetőség portfólióváltásra, ezeknek mik a költségei, illetve további praktikus tudnivalók is.

**A szerző a Magyar Nemzeti Bank pénztári engedélyezési és jogérvényesítési jogásza*

„Szerkesztett formában megjelent 2024. január 3-án a VG.hu oldalon.”